

12. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / упор.: О. Сидоренко, В. Чуба. – К. : Центр інновацій та розвитку, 2001. – 256 с.
13. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология / Т.Г. Стефаненко. – М. : Институт психологии РАН, “Академический проект”, 1999. – 320 с.
14. Albert R.D. The Intercultural Sensitizer or Culture Assimilator: A Cognitive Approach // Handbook of Intercultural Training. – 1983. – V. 2.
15. Cushrier K. Assessing the Impact of a Culture-general Assimilator // International Journal of Intercultural Relations. – 1989. – V. 113. – P. 95–99.
16. Kohis L.R. Four Traditional Approaches to Developing Cross-cultural Preparedness in Adults // International Journal of Intercultural Relations. – 1987. – № 11. – P. 26–32.

ПРИХОДЧЕНКО К.І., ОХРИМЕНКО В.В.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ КОЛЕДЖІВ

Перебуваючи в руслі педагогічних шукань у вирішенні проблеми формування творчої особистості як студента, так і вихователя, історична перспектива набуває належної чіткості та значення, що є актуальним питанням педагогічної теорії і практики. Використання Конституції України, Закону України “Про освіту”, “Державної національної програми “Освіта” (Україна ХХІ століття), державної програми “Вчитель” та “Науково-технічного розвитку Донецької області до 2020 року”, концепцій підготовки учительських, виховательських кадрів показує, що невід’ємним етапом є виховання молодого людини як громадянина.

Завдання педагогіки – досліджувати закономірності такої організації педагогічного процесу, яка сприяє інтенсивному формуванню повноцінного фахівця, здатного до постійного пошуку нестандартних способів здійснення будь-якої діяльності, готує до інтелектуальної творчої праці.

Мета статті – розкрити основи формування творчих умінь професійної діяльності студентів будівельних коледжів.

Особливої актуальності у сучасних умовах набула проблема розвитку активності та самостійності людини як самоцінності в професійній та мистецькій діяльності. Тому такі якості, як свобода вибору й творчість, стали займати особливе місце в особистісному становленні, оскільки вони дають змогу кожній молодій людині виявити широкий спектр своєї суті та неповторності. Творчі здібності людини демонструють повне розкриття її індивідуальності через можливості, одні з яких треба враховувати, другі – виховувати, а треті – розвивати в творчій професійній діяльності. Головне – допомогти тим, хто вчиться, реалізувати творчі задатки, які дані кожній людині, але пригнічуються необхідністю адаптації до стандартних умов і вимог. Творчі здібності закладені в кожній людині на різній глибині підсвідомості, “витягнути” їх у свідомість можна, спираючись на власну індивідуальність, а також на знання загальних законів як творчості, так і психіки. Отже, формування творчої особистості зумовлено певним соціальним замовленням суспільства, внутрішньою потребою особи з урахуванням її

захищеності в житті. Теорія формування та розвитку творчої самостійної діяльності розглянута недостатньо повно як у традиційному, так і в розвивальному вченні. У зв'язку із цим виникає необхідність розробки проблеми формування творчих умінь професійної діяльності студентів будівельних коледжів у педагогічній теорії.

Значний внесок у розвиток цього питання зробили сучасні вчені [2–7]. Саме проблемі формування творчих здібностей учнів як громадян України присвячені їх наукові праці. На їх думку, творчість виправдовує буття людини й надає сенсу її життю. “Творча особистість продовжує справу творця, їх пов'язує спільна справа” [4, с. 95]. Існує проблема створення студентами об'єктивного чи суб'єктивного, якісно нового в будівництві за допомогою теоретичних знань та вмінь. На жаль, масова деформація ціннісних орієнтирів і неадекватної оцінки навколишнього становища як політичного, так і соціально-економічного спрямувань не добре позначаються на досвіді творчої діяльності студентів.

Вбираючи в себе та розвиваючи все краще, що створила світова культура, студент збагачує уявлення про світ у просторі й часі, примножує особистий досвід, пробуджує та розвиває в них творчі уміння, втілює в собі всю багатоманітність і багатство духовного та промислового життя суспільства. Це надає можливість формування творчих умінь професійної діяльності студентів будівельних коледжів, що дає їм естетичне задоволення, пробуджує й розвиває в них мистецтво архітекторів.

В.Г. Белінський наголошував, що кожна епоха складає своє судження, не вичерпуючи при цьому всього багатства і глибини їх змісту.

Поступово посилюється процес формування становлення майбутніх фахівців – будівельників у суспільстві, коли ще тільки визначаються шляхи розвитку ефективних засобів їх творчого уявлення. Значу роль відіграє особливість змісту освіти, яка полягає в тому, що, крім традиційних знань, умінь, у нього включаються принципово нові компоненти й досвід творчої діяльності, досвід емоційного ставлення до сьогочасного становища в країні та світі, здібності до творчого підходу у вирішенні порушених проектних питань і нестандартних ситуацій. “Виховання у процесі формування творчих нахилів виступає процесом визначення спрямованості творчості, створення умов для формування в дітей досвіду діяльності творчого характеру, для самовираження й самовиховання особистісних якостей” [5, с. 38].

У процесі ставлення творчого зростання дієвими засобами вдосконалення розвитку студентів є методи самостійної роботи, коли вони в результаті обміну думками, дискусії створюють і моделюють будівельні проекти, виробничі ситуації, виконуючи аналіз техніко-економічних даних. Певне усвідомлення завдання дає аналіз соціально-економічних закономірностей, розуміння типізації як узагальнення в індивідуалізованому підході до виробів мистецтва будівництва. Це дає можливість прогнозувати результати й розвивати варіативне мислення. В процесі аналізу студенти визначають деталі, на яких етапах виникли основні суперечності, пропонують вироблення нових підходів до розвитку проектування, застосування сучасних

методів будівельно-монтажних робіт, які дають змогу виявити можливості й внутрішні резерви сукупності творчих умінь професійної діяльності студентів будівельних коледжів. Це вимагає від них активних дій.

“Розвиток і освіта, – вважає В. Давидов, – жодній людині не можуть бути дані: кожен повинен досягнути цього власною діяльністю” [6, с. 89].

Е.А. Климов вважає, що в процесі формування творчих здібностей учнів слід упроваджувати такі методичні прийоми, які дають змогу “максимально використати цінні якості людини і компенсувати (надолужувати) його недоліки” [7, с. 152], а також “завдання наставника розпізнати індивідуальні особливості свого підшефного й допомогти йому виробити свій почерк” [5, с. 49].

А. Дистерверг виділяє два найважливіших закони розвитку творчих задатків дитини: “Навчання повинно бути узгоджене з людською природою і законами його розвитку. Це – головний вищий закон навчання” [8, с. 136]; “висуває закон культуродоцільності, тобто середовищного навчання” [8, с. 108].

О. Савченко дотримується точки зору, що виховання – процес значущий для формування особистості, та пропонує будувати уроки як розгорнуту навчальну діяльність: “Цілеспрямоване формування на міжпредметному рівні сенсорних і загальнонавчальних умінь (організаційних, мовленевих, загальнопізнавальних, контрольних-оцінних) та основ алгоритмічного мислення, вмінь читати й будувати схеми моделі” [9, с. 9]. Така постановка навчального процесу передбачає організацію різних форм і видів занять, коли студенти самостійно ставлять і розв’язують усвідомлені ними навчальні завдання, що забезпечує атмосферу емоційного й духовного благополуччя учнівського колективу. В.О. Сухомлинський зазначив, що “важливим елементом формування моральної культури особистості є засвоєння загальнолюдських норм моральності – азбуки моралі” [10, с. 120]. Нестандартні навчально-виховні форми мають найбільші потенційні можливості для розвитку творчих здібностей майбутніх молодших фахівців – будівельників. Розглядаючи творчий розвиток особи як прагнення до гармонії з навколишнім світом і досягнення поставлених творчих цілей, педагог повинен передати це майбутньому інженерові, який відповідає за майбутнє управління процесами виробництва, народного господарства, збереження спадщини попередніх поколінь. Розвиток творчих умінь у майбутнього молодшого інженера – будівельника засобами економічних знань – один зі шляхів, що дасть змогу сформувати нового фахівця, який вміє аналізувати техніко-економічні показники, тобто оцінювати певні розробки з погляду їх суспільної необхідності, сьогочасності та доскональності. Знання математичних законів дасть змогу студентові краще засвоїти технічні знання, дасть широку спеціалізацію, сприятиме виробленню вмінь приймати рішення розвивати просторову уяву, художній смак [11–17].

Економіка будівництва має великі можливості для розвитку творчих умінь, відкриття нових форм управління розвитком логічного мислення у студентів, формування в них уяви засобами технології будівельного виро-

бництва, уміння правильно розуміти й аналізувати завдання та знаходити варіанти їх вирішення, а також вибирати з них найбільш оптимальні.

В основі розвитку художньо-мистецьких здібностей лежать знання та вміння, які є основою всіх форм навчання й освіти, але лише вони мають свою специфіку. Так, знання повинні виходити не лише в готовому вигляді, а здобуватися самим творцем [15–17]. Він повинен навчитися не просто констатувати факти, як комп'ютер, а ґрунтовно знати природу й суть явища. Насамперед, це стосується творчості в цілому та творчого мислення зокрема.

Творчість у самостійній діяльності студента від нього йде, тому, на наш погляд, студент не лише набуває здатності до творчості, але ще сам екстраполює її й розвиває. До причин, що стримують розвиток творчих осіб, можна віднести формальне оновлення в інноваційному русі, недостатню розробленість теоретичних і практичних основ організації формування й розвитку творчої самостійної діяльності студентів з метою виховання творчої особистості, низький рівень включення студентів у ситуації, наближені до життєвих, які стимулюють формування й розвиток творчої самостійної діяльності.

Ще Мішель де Монтель у своїх дослідях писав, що не слід постійно кричати студентові у вуха, неначе лити у воронку, обов'язок студента полягає не лише в повторенні сказаного. Викладач має виправити це, він із самого початку, враховуючи здібності вихованця, повинен давати йому можливість висловитися, розвивати в ньому смак до речей, примушуючи його робити між ними вибір і розрізняти їх.

Проблеми творчого пошуку, процесу формування ідей і подальшого їх втілення в об'єктно-наочному середовищі стають досить актуальними і в Маріупольському будівельному коледжі. Тим більше, що наявна тенденція поділу процесу проектування на роботу в галузі конкурсних проектів, з одного боку, і реального проектування – з іншого. Вироблення таких критеріїв дасть змогу студентові самому критично розглядати результати власної творчості. У цьому разі основним завданням будівельника-технолога стає не лише створення якісного в матеріальному плані об'єкта, а й знання існуючих методів дослідження архітектурного твору.

Специфіка сучасної проектно-економічної творчості полягає у формуванні ідейної основи більшою мірою на емоційному рівні.

Будівельники, в рамках творчої діяльності яких поєднується теоретична і практична складові, включаються у процес створення архітектурного об'єкта: авторська концепція формується під впливом загальної творчої концепції в рамках стилістичного напрямку, а потім реалізується в об'єкті. У будівельників, в діяльності яких практична складова домінує, формування проектних рішень відбувається на інтуїтивному рівні, рідко в графічному вигляді, а вербально концептуальні ідеї, як правило, формуються архітекторами.

Нами було проведено соціологічне дослідження серед будівельно-технологічних груп першого й четвертих курсів коледжу на тему "Ваш

творчий потенціал”, результати показали, що більшість студентів має творчий потенціал, а саме серед перших курсів – 45%, серед студентів четвертих курсів – 48%. Цікаво й те, що, наприклад, на запитання “Чи думаєте Ви, що самі можете брати участь у значних змінах навколишнього світу?” всього лише 14% студентів відповіли “Ні”, 50% відповіли “Так, у деяких випадках” і 36% твердо упевнені в своїх діях, а це означає що, маючи упевненість у собі, своїх силах і можливостях, студентам варто лише проявити свої творчі уміння, до того ж будівельний коледж цьому сприяє.

Вирішальною й необхідною умовою організації практичної підготовки є різнобічна орієнтація студента на всі сфери інженерної діяльності. Безперервна практика допомагає реально формувати в умовах природного навчального процесу методичну рефлексію, коли для майбутнього фахівця предметом роздумів стають засоби та методи власної діяльності, процеси вироблення й ухвалення практичних рішень. Підсумовуючи організацію практики, робимо висновок: необхідно орієнтуватися не лише на виконання програми практики, але, перш за все, підходити до кожного студента як до особистості, цілеспрямовано й послідовно розкриваючи в ньому сильні особистісні та професійні сторони, тобто треба у коледжі розробити схеми індивідуальних завдань, що забезпечить персоналізацію практичної підготовки при спільному загальному завданні.

Технологічна практика – це ланка між теоретичним засвоєнням знань і майбутньою самостійною роботою. Для багатьох студентів вона стає “відкритими дверима” в професію. Включаючись у виробничий процес, студент осягає цивільний і етичний сенс інженерної діяльності, корегує особисті професійні установки, шляхи саморозвитку особи. Проходячи певні види технологічної практики, студенти говорять про те, що їм важко було на початку практики, але не хотілося залишати виробництво в кінці неї. У цьому і полягає головний сенс практичних дій. Кожен етап практики – це все більш самостійний і відповідальний крок входження майбутнього фахівця в професію. Наочний приклад, одержаний під час проходження практики, дає студентові можливість більш творчо виконати курсову або дипломну роботу, “вдихнути життя” в буденний проект будівлі, використовуючи найбільш сучасні матеріали, архітектурні та планувальні рішення, способи будівництва, скоротивши терміни й емоційно-фізичні витрати сил. Наприклад, при використанні традиційних матеріалів (таких як цеглина) будівництво розтягується на довгий термін, а технологія “незнімна опалубка” дає змогу зводити ту саму площу стіни приблизно за 25 хвилин, тобто в 10 разів швидше, тому витрата на оплату праці будівельників приблизно в 3–4 рази менше, ніж при зведенні стін із цегли. Та й стіни створюють значно менше навантаження на фундамент. Вартість квадратного метра стіни з використанням незнімної опалубки приблизно в 1,5 раза нижча за вартість стіни із цегли, що робить будівництво об’єктів дешевшим, будівлі – пожегобезпечнішими (пінополістирол негорючий, самозгасаючий матеріал), забезпечують відмінну тепло-, звуко- і гідроізоляцію. Пінополістирол, з якого виробляються блоки незнімної опалубки, – екологічно чистий ма-

теріал. Він не радіоактивний, хімічно нейтральний, стійкий до вологості. Незважаючи на зовнішню схожість з пінопластом, пінополістирол кардинально відрізняється від нього за фізико-механічними властивостями, завдяки чому він і набув широкого поширення як утеплювач і форма для незнімної опалубки [18–20].

Розвиток творчих умінь у студентів при навчанні буде результативним і успішним, якщо: зміст програми з економіки будівництва співвіднесений з віковими та індивідуальними особливостями студентів; відповідно зміст освітніх цілей визначальний у розвитку творчих умінь; технології навчання з економіки теоретично аргументовані й будуються на продуктивних методах навчання; забезпечена умова єдності набуття економічних знань та вмінь з формування професійних основ у майбутнього молодшого інженера.

Висновки. Аналіз сучасного стану проблеми професійної підготовки студента та його творчого розвитку дає можливість зробити висновок, що цілісний системно-діяльнісний підхід до дослідження цієї багатоаспектної проблеми вимагає побудови моделі підготовки студента до проведення технологічної й переддипломної практики. Так, якщо на перших курсах демонструється рівень інтересу до спеціальності (що підтверджено проведеним тестовим опитуванням), то в процесі підготовки на четвертому курсі до практики акцент робиться на професійних вміннях, рівні їх сформованості перед виходом на практику. Таким чином, успішність професійного становлення, на наш погляд, залежить від того, наскільки поєднується ефективна підготовка із сприятливими у творчому відношенні умовами на першому – четвертому курсах підготовки в будівельному коледжі; від дієвості підготовки – уміння студентів застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, орієнтуватися в складних ситуаціях; від світоглядної зрілості студента-стажиста, молодого фахівця, його емоційно-вольової готовності взяти на себе повною мірою професійну відповідальність.

Література

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI століття”). – К., 1994. – 56 с.
2. Конституція України. – К., 1996. – 39 с.
3. Антология педагогической мысли Украинской ССР / сост.: И.П. Колесниченко. – М. : Педагогика, 1988. – 780 с.
4. Мескин В.А. Воспитательный идеал и реальный человек / В.А. Мескин, Н.А. Бердяев // Педагогика. – 1993. – № 1. – С. 95–97.
5. Кучерявый А.Г. Педагогика и психология детского творчества. Аспект самоформирования учений организовать творчество детей / А.Г. Кучерявый. – К., 1998. – 156 с.
6. Давыдов В.В. Труды А. Дистверга и современная педагогика / В.В. Давыдов. – 1992. – № 1–2. – С. 89–94.
7. Климов Е.А. Путь в профессию / Е.А. Климов. – Л., 1974. – 249 с.
8. Руководство к образованию немецких учителей : изб. пед. соч. – М., 1956. – С. 136.
9. Савченко О.Я. Альтернативні можливості початкової освіти / О.Я. Савченко // Особистість. – 1996. – № 1. – С. 9.

10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах / В.О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – 643 с.
11. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Харків, 1997. – 205 с.
12. Генисаретский О.І. Проектная культура и концептуализм / О.І. Генисаретский. – М., 1987. – 143 с.
13. Кочева А.О. Механизмы воплощения концепции в архитектурном объекте (электронный ресурс) / А.О. Кочева // Архитектон: известия вузов. – 2008. – № 22. – С. 17–22.
14. Добрицына И.А. От постмодернизма к нелинейной архитектуре: архитектура в контексте современной философии и науки / И.А. Добрицына. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 416 с.
15. Приходченко К.І. Творче освітньо-виховне середовище загальноосвітнього закладу гуманітарного профілю : монографія / К.І. Приходченко. – Донецьк : Донеччина, 2007. – 640 с.
16. Приходченко К.І. Вплив учителя на формування особистості учнів у творчому освітньо-виховному середовищі спеціалізованої гуманітарної школи / К.І. Приходченко // Творчий розвиток особистості як основа її духовності : зб. наук. праць регіональної науково-практичної конференції 26 квітня 2006 р. – Донецьк, 2006. – С. 121–129.
17. Приходченко К.І. Форми роботи з розвитку творчої особистості учнів / К.І. Приходченко // Наукові записки : зб. наук. статей Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгаманова. – К. : НПУ, 2000. – Ч. 2. – С. 125–131.
18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.izodom.ru.
19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ms31.ru.
20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.proekt-cottage.

РЕЗВАН О.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ “МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ” У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ “МАГІСТР”

Головним завданням сучасної вищої школи є підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного фахівця будь-якої галузі. Система вищої освіти України спрямована на випуск студентів кваліфікаційних рівнів “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр”. Якщо підготовка бакалаврів та спеціалістів спрямована на практичне застосування ними отриманих знань у відповідній галузі виробництва, то особливістю підготовки магістрів є надання їм знань та вмінь, що визначають спроможність випускника бути викладачем фахової дисципліни у виші.

Метою статті є обґрунтування необхідності викладання дисципліни “Методика викладання у вищій школі” у фаховій підготовці магістрів усіх спеціальностей.

Одним із завдань, згідно із Болонською системою, є підготовка фахівців кваліфікаційного рівня “магістр”, призначенням яких є не лише поглиблена наукова діяльність, але й їхня спроможність подальшого викладання у вищій школі фахових дисциплін згідно з дипломною спеціалізацією.